

Коментари дати у оквиру јавних консултација на Нацрт извештаја о анализи veleпродајног тржишта терминације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији

У складу са одредбама чл. 34., 35. и 36. Закона, Агенција је дана 12.10.2021. године, на својој интернет страници, објавила позив стручној и широј јавности да у оквиру јавних консултација дају своје мишљење о Нацрту извештаја о анализи veleпродајног тржишта терминације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији (у даљем тексту: Нацрт извештаја). Јавне консултације су трајале 30 дана и завршене су 11.11.2021. године.

Своје коментаре на Нацрт извештаја доставили су следећи оператори:

1. Телеком Србија а.д. и
2. A1 Srbija d.o.o.

Поред наведених оператора, Комисија за заштиту конкуренције је на предметни Нацрт извештаја доставила своје мишљење број 9/0-02-709/2021-2 од 5.11.2021. године.

Поводом достављених коментара Агенција је заузела ставове наведене у даљем тексту.

Коментари и одговори на коментаре оператора и шире јавности поводом Нацрта извештаја

8.1.1. Коментари оператора Телеком Србија а.д.

Телеком Србија а.д. је доставио Агенцији мишљење на Нацрт извештаја дана 8.11.2021. године, (заведено под интерним бројем: 1-03-349-78/21 од 8.11.2021. године).

1. коментар

Оператор Телеком Србија а.д., изnoseћи коментар на тачку 6.3. Рачуноводствено раздвајање и позивајући се на Закон о заштити пословне тајне („Службени гласник РС”, број 53/21), наводи да Агенција не може бити овлашћена да објави било који податак који јој достављају оператори и који је снабдевен клаузулом тајности на основу свог нахођења, те да постоји јасан поступак који дефинише начин скидања клаузула тајности и поверљивости са докумената.

Одговор Агенције:

Агенција је уважила коментар оператора и извршила одговарајуће измене и допуне у тачки 6.3. Рачуноводствено раздвајање.

2. коментар

У достављеном мишљењу, оператор Телеком Србија а.д. наводи да је тачком 6.4. став 8. само оператору Телеком Србија а.д. одређена обавеза омогућавања водова за приступ до тачака међуповезивања оператору кориснику те сматра да је неопходно укинути предметну обавезу, будући да је операторима омогућено међуповезивање на IP нивоу.

Одговор Агенције:

Агенција налази примереном одређивање обавезе омогућавања водова за приступ до тачака међуповезивања оператору кориснику, имајући у виду да би без ове обавезе оператора Телеком Србија а.д. оператору кориснику било веома тешко, а у одређеним случајевима и немогуће, да користи услугу терминације позива, те сматра да ова обавеза треба да остане у наредном периоду. Такође, Агенција подсећа да се цене успостављања водова за међуповезивање закључују на комерцијалној основи и оператори их дефинишу у својим стандардним понудама.

3. коментар

У вези са тачком 6.5. Нацрта извештаја оператор Телеком Србија а.д. сматра да је потребно прецизирати на који начин ће оператори са ЗТС вршити доказивање да цене терминације позива у фиксну мрежу произилазе из трошкова и применом које трошковне методологије (с обзиром да је операторима на предметном тржишту предвиђена обавеза примене трошковог рачуноводства).

Одговор Агенције:

Агенција истиче да оператори са ЗТС којима ће бити прописане обавезе рачуноводственог раздвајања и контрола цена и примена трошковог рачуноводства достављају регулаторни финансијски извештај по ССА моделу, као што је то био случај и до сада. У склопу регулаторног финансијског извештавања, оператори са ЗТС достављају калкулације јединичних трошкова, односно цена за све тржишне услуге, с циљем обезбеђења потпуних и поузданих информационих подлога, односно неопходних доказа да оператор не врши трошковно субвенционисање једних на рачун других услуга електронских комуникација. Начин примене трошковог рачуноводства прописан је Правилником о примени трошковог принципа, одвојених рачуна и извештавању од стране оператора са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација („Службени гласник РС“ бр. 52/11 и 53/21, у даљем тексту: Правилник), те детаљнији опис примене трошковог рачуноводства у извештају није потребан.

4. коментар

Оператор Телеком Србија а.д. је указао да је потребно прецизирати од када се уводи примена LRIC методологије за одређивање цена терминације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији, шта подразумева фазна примена трошковно заснованих цена и који временски период би покривала фазна примена. Додатно, оператор Телеком Србија

а.д. сматра да би у случају коришћења метода упоређивања цена требало дефинисати или квантификовати шта подразумева значајно одступање и на основу којих упоредивих тржишта би се одређивале цене.

Одговор Агенције:

Након доношења решења о одређивању оператора са ЗТС на veleпродајном тржишту терминације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији, Агенција ће донети решење којим се одређује цена терминације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији применом LRIC модела, или применом модела упоређивања цена (бенчмаркинг), ако се утврди да трошковне засноване цене према LRIC моделу значајно одступају од цена на упоредивим тржиштима. Имајући у виду процедуре доношења наведених решења, може се очекивати почетак примене цена утврђених решењем у другој половини 2022. године. Примена одговарајуће трошковне методологије, евентуална динамика снижавања цена, као и временски период фазне примене биће одређени решењем којим се одређује цена терминације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији. У случају коришћења метода упоређивања цена, сви детаљи у вези са одређивањем цена овом методом ће такође бити садржани у решењу којим се одређује цена терминације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији. Што се тиче конкретизације упоредивих тржишта, Агенција истиче да ће бити разматрана упоредива тржишта држава у окружењу због сличности у степену развоја тржишта.

5. коментар

Оператор Телеком Србија а.д. сматра да се резултати TD LRIC модела развијеног од стране оператора могу користити приликом упоређивања, с обзиром на то да је операторима прописана обавеза примене трошковог рачуноводства. У том смислу, оператор наводи да регулатори неких европских земаља признају извештавање оператора по TD LRIC методологији, чије цене, за ове намене, могу бити коришћене као цене са упоредивих тржишта, као и да треба имати у виду да су начини одређивања цена и примењене трошковне методологије различите у европским земљама наведеним у BEREC-овом извештају *Termination rates at European level* од јануара 2021. године.

Одговор Агенције:

Агенција је у примени LRIC модела прописала приступ „одоздо према горе“, који је препоручен тачком 2. Препоруке Комисије од 7. маја 2009. године о регулацији цена фиксне и мобилне терминације позива у Европској унији (2009/396/ЕЗ). Додатно, према наведеном извештају *BEREC-a Termination rates at European level* од јануара 2021. године, TD-LRIC је у примени у само једној земљи од укупно 35 које су доставиле податак о моделу који примењују за регулисање цена терминације у фиксној мрежи, што је недовољно да би се сматрало релевантном праксом. Из наведеног извештаја се такође

може закључити да највећи број земаља примењује BU-LRIC и бенчмаркинг заснован на BU-LRIC моделу (80% земаља које су доставиле податак о моделу који примењују за регулисање цена терминације у фиксној мрежи).

6. коментар

У достављеном мишљењу, оператор Телеком Србија а.д. наводи да је, у циљу транспарентног поступка на увођењу трошковно заснованих цена по LRIC методологији, од изузетне важности омогућити операторима увид у модел који ће Агенција примењивати за ове намене, чиме би се омогућило разумевање начина на који су се достављени подаци искористили.

Одговор Агенције:

Агенција истиче да су Правилником регулисане основе LRIC модела и начин његове примене, што обезбеђује транспарентност и правну извесност у погледу његове примене.

7. коментар

У достављеном мишљењу, оператор Телеком Србија а.д. истиче да Агенција треба да омогући операторима подстицај даљих улагања у инфраструктуру, као и да прорачунате цене морају бити стимулативне, јер нагло снижавање може имати утицај на инвестиције у развој мреже, успоравање увођења нових технологија и услуга, што такође може угрозити тренутни, постигнути квалитет услуга.

Одговор Агенције:

Уколико је цена добијена применом LRIC модела знатно нижа од цене терминације у примени, Агенција може утврдити фазну примену трошковно заснованих цена у циљу избегавања наглог снижавања цена и нежељених поремећаја на тржишту. Такође, Агенција може применити метод упоређивања цена за обрачун цена терминације позива ако утврди да трошковно засноване цене према LRIC моделу значајно одступају од цена на упоредивим тржиштима, имајући у виду стање на тржишту и ефекте цена.

8.1.2. Коментари оператора A1 Srbija d.o.o.

A1 Srbija d.o.o. је доставио Агенцији мишљење на Нацрт извештаја дана 10.11.2021. године, (заведено под бројем: 1-03-349-78/21-1 од 16.11.2021. године).

1. коментар:

У достављеном мишљењу, оператор A1 Srbija d.o.o. наводи да је изостала анализа финансијских услова за услуге међуповезивања путем IP технологије те, с тим у вези, предлаже да тренд снижавања цена veleпродајних услуга буде испраћен и у делу који се тиче обрачуна водова за међуповезивање, односно снижавања цена SIP вода за међуповезивање (по SIP сесији), као и да се обрачун водова за међуповезивање врши на симетричној основи.

Одговор Агенције:

Агенција констатује да veleпродајно тржиште изнајмљених водова није одређено као релевантно тржиште подложно претходној регулацији у Републици Србији. Цене успостављања водова за међуповезивање се закључују на комерцијалној основи и разликују се од оператора до оператора, а оператори их дефинишу у својим стандардним понудама.

2. коментар

У достављеном мишљењу, оператор A1 Srbija d.o.o. наводи да нема основа за примену метода упоређивања цена као и фазну примену цена у случају да трошковно засноване цене према LRIC моделу значајно одступају од veleпродајних цена на упоредивим тржиштима, уз напомену да фазна примена трошковно заснованих цена продужава период током кога цена фиксне терминације неће бити трошковно заснована. Оператор A1 Srbija d.o.o. сматра да фазни прелазак на трошковно засноване цене треба свести на најкраћи могући период и предлаже да се фазно снижавање цена изврши у што скоријем року, почевши од Q2 2022 године у највише два корака са временским размаком који неће бити дужи од 6 месеци.

Одговор Агенције:

Агенција истиче да, сагласно члану 45б став 2. Правилника, може утврдити фазну примену трошковно заснованих цена у циљу очувања односа на тржишту електронских комуникација. Фазно снижавање цена је уобичајена регулаторна пракса и представља ефикасан алат за постепен прелазак на цену која је знатно нижа од цене терминације у примени, уз избегавање нежељених поремећаја тржишта. У погледу рока трајања фазне примене, Агенција указује да ће такав рок бити одређен решењем којим се одређује цена терминације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији, имајући у виду конкретне околности случаја.

8.2. Мишљење Комисије за заштиту конкуренције

Комисија за заштиту конкуренције (у даљем тексту: Комисија) је дана 8.11.2021. године доставила Агенцији мишљење број: 9/0-02-709/2021-2 од 5.11.2021. године, а по захтеву

који јој је Агенција упутила на основу Протокола о међусобној сарадњи двеју институција, који је потписан дана 17.5.2011. године.

Мишљење Комисије на Нацрт извештаја, које је разматрано и анализирано, дато је у наставку.

Република Србија
**КОМИСИЈА ЗА ЗАШТИТУ
КОНКУРЕНЦИЈЕ**

Савска улица 25/IV, Београд
Број: 9/0-02-709/2021-2
Датум: 05.11.2021. године

Република Србија
Регулаторна агенција за електронске
комуникације и поштанске услуге
Београд

БРОЈ: 1-03-3483-3/21-1

ДАТУМ: 08-11-2021

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
РЕГУЛАТОРНА АГЕНЦИЈА ЗА
ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ
И ПОШТАНСКЕ УСЛУГЕ**
Ул. Палмотићева бр. 2
11000 Београд

Регулаторна агенција за електронске комуникације и поштанске услуге доставила је Комисији за заштиту конкуренције, 19. октобра 2021. године, у оквиру поступка јавних консултација, захтев за давање мишљења о извештајима о анализи тржишта електронских комуникација и то у вези са:

- Нацртом извештаја о анализи veleпродајног тржишта терминације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији и
- Нацртом извештаја о анализи veleпродајног тржишта терминације позива у мобилној мрежи.

Савет Комисије за заштиту конкуренције, на основу члана 22. а у вези са чланом 21. став 1. тачка 7) Закона о заштити конкуренције („Службени гласник РС”, бр. 51/2009 и 95/2013), на 66. седници од 05.11.2021. године, даје следеће

МИШЉЕЊЕ

Савет Комисије размотрио је Нацрт извештаја о анализи veleпродајног тржишта терминације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији и Нацрт извештаја о анализи veleпродајног тржишта терминације позива у мобилној мрежи, и као прихватљиве оцењује налазе и закључке које извештаји садрже, али сматра да је неке наводе потребно додатно образложити и у одређеним аспектима извештаје допунити, како је наведено у наставку.

Пре детаљније анализе достављених извештаја, Комисија жели да укаже на значај промена у регулаторном оквиру Европске уније за електронске комуникационе мреже и услуге, које су се догодиле између два извештајна периода Агенције, за даљи развој тржишта електронских комуникација у Републици Србији. Наиме, у складу са новим Регулаторним оквиром из 2018. године, Европска комисија је донела и нову Препоруку (ЕУ) 2020/2245 од 18. децембра 2020. године о релевантним тржиштима подложним претходној регулацији, којом је број регулисаних тржишта смањен са четири на два, при чему је оставила могућност државама чланицама, односно њиховим регулаторним телима, да након спровођења теста три критеријума, утврде и друга релевантна тржишта која ће бити претходно регулисана.

С обзиром на европске тенденције у погледу смањења броја тржишта подложних претходној регулацији, као и на тржишне и технолошке промене које су се одиграле у сектору електронских комуникација на тржишту Републике Србије између два извештајна периода Агенције, *Комисија је мишљења да би у наредном периоду требало више пажње посветити анализи потенцијалне конкуренције на предметним тржиштима у форми других технологија, као једином могућем виду будуће конкуренције на посматраним тржиштима.* Комисија је става да се потенцијална конкуренција на тржишту терминације позива како у фиксној, тако и у мобилној мрежи, не може посматрати само са становишта могућности уласка новог оператора на тржиште, јер је јасно да ће и такав оператор бити оператор са значајном тржишном снагом и имати 100% тржишног учешћа у својој мрежи. Потенцијална конкуренција на тржиштима терминације позива, како у фиксној, тако и у мобилној мрежи, према схватању Комисије, огледа се превасходно у развоју алтернативних услуга, заснованих на новој, напреднијој технологији приступа. Једна од тих услуга је свакако и ОТТ (*over-the-top*) услуга, чије ће се коришћење, како оцењује и сама Агенција, услед даљег технолошког развоја, у наредном периоду додатно повећавати.

Када је реч о **Извештају о анализи veleпродајног тржишта терминације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији**, Агенција је у поступку дефинисања релевантног тржишта закључила да не постоји супституција на страни тражње и понуде, те да на тржишту не постоји потенцијална конкуренција. Утврђено је 26 релевантних тржишта (за разлику од претходног извештајног периода, када их је било 35) и исто толико оператора пружалаца предметне услуге, од којих сваки има 100% тржишног учешћа у својој мрежи. Агенција је одредила операторе са значајном тржишном снагом и уважавајући релативну снагу оператора и могуће препреке за развој конкуренције, одредила регулаторне обавезе сваком од њих.

Оно што је евидентно, поредећи овај извештај са претходним извештајем о анализи предметног тржишта, који је обухватио период од 2014-2016. године, јесте да се поједини налази у погледу дефиниције и структуре тржишта, а нарочито они у вези са супституцијом тражње, значајно разликују.

У вези са дефинисањем релевантног тржишта, у делу у коме се анализира супституција на страни тражње на малопродајном нивоу, Агенција је, између осталог, анализирали да ли, са становишта претплатника фиксне телефоније, позив ка мобилном броју неког корисника представља алтернативу позиву ка фиксном броју. Агенција је констатовала да су позиви ка корисницима друге фиксне мреже вишеструко јефтинији у односу на позиве ка мобилној мрежи, из ког разлога највећи део позива корисника и заврши према фиксним мрежама (укључујући позиве у оквиру сопствене мреже). У прилог оваквом ставу приказан је и удео саобраћаја генерисаног из фиксних и мобилних мрежа у укупном обиму саобраћаја ка фиксним мрежама, на основу чега је закључено да је одлазни саобраћај из мобилних мрежа ка фиксним мрежама у благом порасту, док је одлазни саобраћај из фиксних мрежа ка фиксним мрежама у благом паду. На основу наведеног, закључено је да позиви упућени из фиксних мрежа ка мобилним мрежама не могу да се сматрају супститутима позивима ка фиксним мрежама, већ пре комплементарним услугама, које су на располагању крајњим корисницима са истог броја.

Комисија није могла у потпуности да се сагласи са предметним наводима Агенције, оцењујући да није адекватно изведен закључак у погледу супституције која се односи на саобраћај који је из мобилних мрежа упућен ка фиксним мрежама. Значај ове супституције за правилну оцену евентуалних будућих дешавања на посматраном релевантном тржишту произлази из података садржаних у Извештају, иако је у конкретном случају можда реч о једносмерној супституцији, што

подразумева да постоји супституција саобраћаја генерисаног из мобилних ка фиксним мрежама, док истовремено не постоји супституција саобраћаја генерисаног из фиксних ка мобилним мрежама.

Наиме, на основу увида у податке који се односе на извештајни период од 2017. до 2020. године, а нарочито уколико се ти подаци упореде са подацима из претходног извештајног периода, којим су обухваћене 2014, 2015. и 2016. година, произлази да су, како пад удела одлазног саобраћаја из фиксних мрежа ка фиксним мрежама, тако и раст удела одлазног саобраћаја из мобилних мрежа ка фиксним, појединачно значајни. У периоду од 2014. до 2020. године удео одлазног саобраћаја из фиксних мрежа ка фиксним мрежама смањен је са 92% на 73%, што представља пад за 19 процентних поена, док је истовремено удео одлазног саобраћаја из мобилних мрежа ка фиксним повећан 3,4 пута, односно са 8% на 27%. Комисија указује да се овакав тренд на тржишту електронских комуникација, с обзиром на технолошки напредак и иновације у погледу понуђених услуга, може сматрати неповратним, у прилог чему сведочи и чињеница да већ у 2020. години нешто мање од трећине позива ка фиксним мрежама чине позиви упућени из мобилних мрежа. *С обзиром на наведено, Комисија је става да је поред показатеља досадашњег тренда у кретању одлазног и долазног саобраћаја, Извештај неопходно употпунити пројекцијом и закључцима везаним за будући развој одлазног и долазног саобраћаја између фиксних и мобилних мрежа.*

У наставку дела Извештаја који се односи на супституцију на страни тражње на малопродајном нивоу, Агенција је као потенцијални супститут разматрала и алтернативну услугу - ОТС позиве. Ови позиви, према наводима Агенције, могу обезбедити сличне функционалности као позиви реализовани путем мобилних мрежа, уз одређена ограничења која се односе на квалитет говорне услуге и неопходност да корисник који зове и позвани корисник буду уговорени на исту апликацију, што подразумева поседовање смарт телефона, таблета или рачунара. Агенција даље наводи да би ОТС услуге, које се данас генерално не сматрају директном заменом за традиционалне услуге, могле ипак одиграти важнију улогу на одређеним малопродајним тржиштима у наредним годинама, услед даљег технолошког развоја и њиховог сталног ширења, што би касније могло индиректно утицати на ограничења на велепродајним тржиштима. На основу свега наведеног, Агенција изводи закључак да се неуправљиви позиви путем ОТС апликација још увек не могу сматрати одговарајућим супститутом.

Према мишљењу Комисије, закључак о непостојању потенцијалног супститута у конкретном случају потребно је прецизније образложити и допунити додатном аргументацијом. *Комисија је става да је наводе из Извештаја неопходно поткрепити одговарајућим показатељима из којих је могуће сагледати досадашњи тренд у кретању саобраћаја оствареног по основу неуправљивих позива коришћењем ОТС апликација, те Извештај допунити пројекцијом и закључцима везаним за будући развој тих услуга, као потенцијалног супститута.*

Осим карактеристика самог тржишта, у Извештају је наведено да је на предметном тржишту у протеклом периоду дошло до одређених помака када је у питању развој мрежа нове генерације базираних на IP транспортној технологији од стране Телеком Србија а.д. С обзиром на наведено, а водећи рачуна о начелу обезбеђивања предвидивости пословања и равноправности услова за пословање оператора, као и да је свим осталим операторима са ЗТС на овом тржишту претходно одређена јединствена цена терминације позива у износу од 0,62 дин/мин, Агенција је решењем од 3.12.2019. године одобрила промену цена из Стандардне понуде за услуге међуповезивања са јавном фиксном комуникационом мрежом Телеком Србија а.д., чиме је она изједначена са ценама осталих оператора чије су мреже првенствено базиране на IP технологији.

У вези са обавезом контроле цена и применом трошковног принципа у формирању цена услуга електронских комуникација, Комисија позитивно оцењује планирани (фазни) прелазак на модел дугорочних инкременталних трошкова (LRIC модел) приликом утврђивања трошковно заснованих цена услуга терминације позива у јавној фиксној телефонској мрежи. Комисија је мишљења да би цене одређене према LRIC моделу, који представља последњу развојну фазу у домену примене трошковног принципа, могле допринети унапређењу ефикасности и подстицању конкуренције између оператора, што ће се позитивно одразити на однос цена и понуде и самим тим и на добробит крајњих корисника као потрошача.

Када је у питању **Извештај о анализи veleпродајног тржишта терминације позива у мобилној мрежи**, у поступку дефинисања релевантног тржишта закључено је да не постоји супституција на страни тражње и понуде, да на тржишту не постоји потенцијална конкуренција, и утврђено је пет релевантних тржишта, колико је и оператора пружалаца предметне услуге, од којих су два виртуелни оператори, као и да сваки оператор има 100% тржишног учешћа у својој мрежи.

У вези са дефинисањем релевантног тржишта у делу у коме се анализира супституција на страни тражње на малопродајном нивоу, Агенција је као потенцијални супститут разматрала и неуправљиве позиве остварене коришћењем OTT апликација, те је, као и код veleпродајног тржишта терминације позива у фиксној мрежи, извела закључак да се неуправљиви позиви путем OTT апликација не могу сматрати одговарајућим супститутом.

Комисија је сагласна са налазом Агенције да ће услед убрзаног технолошког развоја употреба управљаних телефонских услуга стагнирати или опадати у наредним годинама, док ће се, са друге стране, коришћење OTT услуга за говор и размену порука додатно повећавати. Међутим, према мишљењу Комисије, закључак о непостојању потенцијалног супститута у конкретном случају потребно је прецизније образложити и допунити додатном аргументацијом. *Комисија је става да је наводе из Извештаја неопходно поткрепити одговарајућим показатељима из којих је могуће сагледати досадашњи тренд у кретању саобраћаја оствареног по основу неуправљивих позива коришћењем OTT апликација, те Извештај допунити пројекцијом и закључцима везаним за будући развој тих услуга, као потенцијалног супститута.*

Осим карактеристика самог тржишта, у Извештају је наведено да су нове, ниже цене терминације позива у мобилној мрежи оператора са значајном тржишном снагом у износу од 1,43 дин/мин у примени почев од 01. јануара 2018. године. У Извештају се даље наводи да је цена терминације позива утврђена применом метода упоређивања (*benchmark*) на основу цена терминације позива у државама окружења, и да је Агенција применила, као и у претходном периоду, принцип симетрије, односно да су цене терминације исте за све операторе мобилних мрежа.

У вези са обавезом контроле цена и применом трошковног принципа у формирању цена услуга електронских комуникација, Комисија позитивно оцењује планирани (фазни) прелазак на трошковно засноване цене услуга терминације позива у мобилној мрежи, које ће бити утврђене применом модела дугорочних инкременталних трошкова (LRIC модел). Имајући у виду постојеће разлике између мобилних оператора у погледу кретања саобраћаја у оквиру и изван мреже, које директно утичу на остварене приходе и расходе по основу терминације позива, Комисија је мишљења да би цене одређене према реалном трошку пружања услуге могле допринети унапређењу ефикасности и подстицању конкуренције између оператора, што ће се позитивно одразити на однос цена и понуде и самим тим и на добробит крајњих корисника као потрошача.

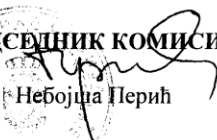
Осим наведеног, *Комисија констатује да би део Извештаја који се односи на анализу релевантног тржишта, у коме су, између осталог, анализирани и представљени прегледи међусобног долазног саобраћаја између три мобилна оператора, потребно допунити и показатељима за виртуелне мобилне операторе.* Наиме, иако је од регистрације оба виртуелна мобилна оператора протекло више од пет година, у Нацрту извештаја не постоје детаљније информације о овим тржишним учесницима, на основу којих би се могла сагледати њихова тренутна тржишна позиција, преговарачка моћ (осим навода да се виртуелни мобилни оператори налазе у најнеповољнијем положају) и други параметри, који су од интереса приликом доношења одређених закључака. Комисија може да констатује да Агенција није узела у обзир разлике које можда постоје између оператора јавно доступне телефонске услуге преко мобилне мреже, у смислу појединачне снаге на тржишту, тако да је приликом одређивања регулаторних обавеза, прописала регулаторне обавезе које су исте за све операторе.

На основу свега изнетог, оцена Комисије је да су предметни извештаји, уз одређене допуне, засновани на принципима који су у складу са прописима који регулишу заштиту конкуренције. Сходно наведеном, са аспекта надлежности које су јој поверене Законом, Комисија нема друге примедбе у односу на достављене извештаје.

Комисија овом приликом предлаже да се, имајући у виду одредбу члана 60. став 2. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, број 44/2010, 60/2013 – одлука УС, 62/2014 и 95/2018 – др. закон) којом је прописано да у поступку анализе тржишта Агенција сарађује са органом надлежним за заштиту конкуренције, као и претходна искуства у достављању мишљења по захтевима Агенције, извештаји о спроведеним анализама достављају Комисији пре почетка поступка јавних консултација, како би било више времена за евентуалне сугестије и додатна појашњења у самом поступку израде анализа и давања мишљења на исте.

Не доводећи у питање претходно изнето мишљење, Комисија напомиње да задржава право да у конкретним поступцима које води у оквиру својих надлежности, у складу са прописима којима се уређује заштита конкуренције, изведе и евентуално другачије закључке у односу на оне наведене у предметним нацртима извештаја о анализи тржишта, а нарочито у погледу утврђивања релевантног тржишта, било у производној, било у географској димензији, при чему је могуће да се конкретна дефиниција не подудара у свему са дефиницијом усвојеном за потребе тих извештаја.

ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ

Небојша Перич

Одговор Агенције:

У достављеном мишљењу, у контексту дефинисања релевантног тржишта, односно супституције на страни тражње на малопродајном нивоу, Комисија је изнела став да је поред показатеља досадашњег тренда у кретању одлазног и долазног саобраћаја, предметни извештај потребно употпунити пројекцијом и закључцима везаним за будући развој одлазног и долазног саобраћаја између фиксних и мобилних мрежа. Такође, у погледу оцењивања супституције позива у фиксну мрежу неуправљаним позивима реализованим коришћењем ОТТ апликација, Комисија је изнела став да је наводе из предметног извештаја неопходно поткрепити одговарајућим показатељима из којих је могуће сагледати досадашњи тренд у кретању саобраћаја оствареног по основу неуправљаних позива коришћењем ОТТ апликација, те извештај допунити пројекцијом и закључцима везаним за будући развој тих услуга, као потенцијалног супститута.

Агенција је усвојила коментаре Комисије и извршила допуне извештаја у тачки 3.2.1.1. Понашање стране која упућује позив и коришћење других сличних услуга, подацима о одлазном и долазном саобраћају између фиксних и мобилних мрежа, као и подацима о коришћењу ОТТ апликација.

Комисија је оценила да је предметни извештај, уз одређене допуне, заснован на принципима који су у складу са прописима који регулишу заштиту конкуренције.

Комисија напомиње и да задржава право да у конкретним поступцима које води у оквиру својих надлежности, у складу са прописима којима се уређује заштита конкуренције, изведе и евентуално другачије закључке у односу на оне наведене у предметном извештају о анализи тржишта, а нарочито у погледу утврђивања релевантног тржишта, било у производној, било у географској димензији, при чему је могуће да се конкретна дефиниција не подудара у свему са дефиницијом усвојеном за потребе овог извештаја.